

Påskeblomst hvad vil du her?

Grundtvig var i 1817 ramt af mismod over ikke at finde opbakning og læsere til de synspunkter, han forfægtede gennem sine skrifter og taler.

Han følte sin sags storhed, kristendommen, som han ikke kunne slippe.

Da han på samme tid skriver påskedramaet "Påskeliljen", føjer den personlige kamp sig ind i dramaet.

Påskeliljen er den foragtede bondeblomst, som Grundtvig identificerer sig med fra præstegårdshaven i Udby, ikke den strunke blomst, vi kender i handlen i dag, men den lille gammeldags påskelilje med de sammenkrøllede blade. Men overset og foragtet bebuder bondeblomsten det afgørende, det umuliges mulighed, opstandelsen, som giver mod til at rejse sig og kæmpe. Salmen kan læses som et biografisk digt - og som en almen salme, hvor "jeg" er den syngende. Dramaet blev i en lang årrække opført påskelørdag på Det Kongelige Teater.

Salmen, som vi kender i dag, er stykket sammen af nogle vers fra prologen og epilogen.

Mellem vers 5 og 6 udfolder selve dramaet sig.

Her følger en kort gennemgang af salmeteksten, som først fik sin nuværende skikkelse i en redigerende sammenskrivning i 1935.

Ordforklaringer:

Vers 2, linie 6 - golde: tørre, næringsfattige, ufrugtbare

Vers 3, linie 3 - tant: unyttig aktivitet som man udfører for sin fornøjelses skyld

Vers 4, linie 3 - vrå: afkrøget

Vers 5, linie 4 - vederkvæger: forfrisker/giver nye kræfter fysisk eller åndeligt

Vers 6, linie 3 - pant: genstand som man giver el. får som tegn el. bevis på et løfte, på hengivenhed

Vers 6, linie 6 - bold: tapper, modig

Vers 6, linie 7 - avner: tynd skal, der omgiver en kornkerne

Vers 6, linie 8 - bod: soning af synder man har begået

Vers 6, linie 8 - vånde: ubehagelig tilstand af legemlig el. sjælelig smerte

V.1:

Mange af os kender i dag påskeblomsten/påskeliljen som en smuk og velduftende blomst. Mange har den stående i haven - og man kan købe den i blomsterforretninger. Men sådan har det ikke altid været.

På Grundtvigs tid var det nærmest en ukrudtsblomst, højst noget der groede i landsbyhaver og var en bondeblomst – og det var ikke noget fint. Så Grundtvig spørger: Mon der er nogen, der vil skrive en sang om den? Hvilken digter skulle dog kunne tænkes at ville anvende sit talent på så ligegyldig en sag? – Hvis påskeblomsten, som tidligere nævnt, skal være symbolet på evangeliet, fortællingen om Kristi opstandelse, så må sangen om blomsten være et symbol på salmesangen.

v.2:

Men nogle er alligevel glade for at se påskeliljen, blandt andet Grundtvig selv: *”Ved dit syn kun den sig fryder, som har kær, hvad du betyder.”* Men hvad betyder den da? Hvad er det den hentyder til og vil minde os om, når den springer frem af den gølle jord?

v.3:

Påskeblomsten vil minde os om opstandelsen fra de døde. Det er jo ellers noget som fornuftigvis ikke kan ske – det lyder som noget værre tant. Når man er død, er man død – og man kan ikke blive levende igen. Det kan ikke ske, men det nye testamente fortæller, at det alligevel skete! Men fordi det faktisk ikke burde kunne ske, så kan vi ikke forstå det. Vi kan kun håbe og tro på, at det er sandt, og Grundtvig spørger Påskeliljen – er det virkelig sandt?

Det gule lagen kan tænkes at være et billede på det gullige hylster, der ligger svøbt om påskeliljens kronblade, før den springer ud (det vi kender som ”sovende påskelilje”). Og dette hylster sammenligner Grundtvig med liglaget, som var svøbt om den døde Kristus i gravhulen, og af dette liglagen springer livet frem påskemorgen.

v.4:

At de døde kan opstå – er for Grundtvig et tegn på, at intet er værdiløst eller ligegyldigt for Gud – Gud vil oprejse mennesket til at leve hos ham – på den anden side af døden! – så vigtig og så værdifuldt er mennesket for Gud. De døde er levende for Gud. Vokset er et billede på den døde menneskekrop, der underfuldt smeltes og omstøbes til et lys, der funkler på graven. Det levende lys har afløst den døde krop.

v.5:

Nogle mener, at billederne og associationerne løber løbsk for Grundtvig i løbet af salmen. Måske er han selv på det rene med dét, når han skriver: *”Påskeblomst” en dråbe stærk drak jeg af dit gule bæger*”, måske er de linjer en måde, hvorpå Grundtvig søger at sige, at han befinder sig i en digter-rus, eller det kan være en henvisning til

nadveren, hvor vi drikker af bægeret med Jesu blod. I hvert fald er det noget, der betyder, at Grundtvig i et klarsyn ser, hvad påskemorgen har at betyde.

v.6:

i det sidste vers er spørgsmålstegnene fra vers 3 borte og afløst af et udråbstegn. Ja, det er sand, dét påskeliljen forkynder – frelseren stod virkelig op af døde!

Intet kunne holde ham tilbage. Hverken stenen for graven eller de vogtende soldaters segl, sværd eller skjold. Grundtvig sammenligner disse soldaternes våben med avner – den tynde skal, der omgiver en kornkerne – og som skal fjernes inden kernen kan bruges til føde. Når Gud vil ånde på kornet blæser avnerne væk – og den værdifulde, livskraftige kerne bliver tilbage. Her mærker man igen den tydelige inspiration fra Grundtvigs egen landlige baggrund. Måske spiller Grundtvig også på et andet kendt Kristus-billede – nemlig Kristus som frøet, der lægges i jorden og går til grunde for at vokse op og blive til nyt liv.

Blomsterløget, som bliver til en påskelilje.

Når løget lægges i jorden er det en lille tør og livløs klump. Alligevel ligger de grønne blade og de gule blomster et sted derinde pakket ind og gemt i løget. Det skal blot have lys, varme og næring – så vokser blomsten frem – så bliver det, der var som dødt – levende igen. Foråret fortæller således også på sin egen måde historien om hvordan det, som er dødt, kan blive levende igen.

Påskeliljen er i dag i vores kirker et stærkt symbol på opstandelse, på livets sejr over dødens magt. Den står næsten som en lille trompet og forkynder budskabet om Jesu opstandelse.

Påskeliljen er én af de første blomster som dukker frem af jorden, som er kold og hård efter vinteren. Det ser næsten ud, som om naturen er helt død – og som om der aldrig mere kommer noget op af jorden. Og dog sker det vidunderlige hvert år, at påskeliljen dukker frem af jorden og fortæller os om en ny begyndelse; om sol, lys og varme og forår, som er på vej – akkurat som Jesu opstandelse fortæller om en ny begyndelse.

Der er også andre symboler på historien om påskemorgen. F.eks. påskeæg:

Et æg er næsten som en død sten. Skallen er hård og glat – men bag den hårde skal gemmer sig en levende kylling. Æggeskallen sprækker og kyllingen triller ud af skallen. Hvis vi ser på ægget som et symbol på det, der skete påskemorgen, så er ægget

klippehulen, hvor Jesus var begravet. Ud af den døde, hårde "klippe-skal" kom noget nyt og levende.

I gamle dage spiste man rigtig mange æg til påske, fordi man mente, at man derved fik del i den fortættede livskraft, der var bundet i æggene. Tidligere var det også en udbredt skik at give hinanden rigtige smukt pyntede æg i påskegave.

Forslag til øvrige arbejdsspørgsmål vedr. påske-symboler:

- Hver gang noget nyt bliver til, opleves det som et lille mirakel - f.eks. når ægget forvandler sig fra en hvid rund sten til en levende kylling. Prøv selv at finde andre eksempler; foråret, børns nye tænder etc.
- Æg og påskelilje er symboler på Påskebudskabet om Kristi opstandelse - tal om symboler i det hele taget - find andre eksempler på symboler.
- Besøg evt. den lokale kirkegård. Her er mange gravsten med symboler, der henviser til troen på opstandelsen fra de døde. Eleverne kan evt. vælge en gravsten med et symbol ud og tegne symbolet. Senere kan I sammen finde ud af hvad symbolet betyder. (husk at aftale besøget på kirkegården med præst eller graver).